

Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi Üzerine Fethiye Destinasyonunda Bir Araştırma (A Research in Fethiye Destination on Determination of Local Residents' Attitudes to the Development of Tourism)

* Fatih ÇAVUŞOĞLU ^a , Mehmet Emre GÜLER ^b

^a Kütahya Dumlupınar University, Tavşanlı Faculty of Applied Sciences, Department of Tourism Management, Kütahya/Turkey

^b İzmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, İzmir/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 17.06.2022

Kabul Tarihi: 07.08.2022

Anahtar Kelimeler

Turizm planlama

Yerel halk

Fethiye

Keywords

Tourism planning

Local resident

Fethiye

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

Öz

Turizm destinasyonlarında sağlıklı ve sürdürülebilir bir turizmden bahsedebilmek için yerel halkın, turizme ve turizmin gelişimine yönelik tutumlarının ve bakış açılarının bilinmesi önemlidir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, Fethiye’de yaşayan yerel halkın bölge turizminin gelişimine yönelik tutum ve bakış açılarını araştırmaktır. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak 477 kişiden veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler incelenerek hem doğum yeri hem de ikamet yeri Fethiye olmadığı tespit edilen 28 katılımcıya ait veriler araştırma kapsamından çıkartılmıştır. Bunun sonucunda 449 geçerli veri üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Eylül 2021 ve Şubat 2022 tarihleri arasında Fethiye ilçesinde ulaşılan ve ankete katılımı sağlanan yerel halkın görüşleriyle sınırlı olan bu çalışmada elde edilen verilere frekans analizleri, faktör analizi, güvenilirlik analizi ile birlikte t testi ve ANOVA olmak üzere farklılık analizleri uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda Fethiye’de yaşayan yerel halkın bölgelerindeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda yerel halkın cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, Fethiye’de ikamet süreleri gibi bazı demografik değişkenleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışığında destinasyon yöneticilerine ve turizm araştırmacılarına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Abstract

In order to develop a healthy and sustainable tourism planning for destination management processes, it is important to know the attitudes and perspectives of the local people towards tourism and tourism development. The aim of this research is to investigate the attitudes and perspectives of the local people living in Fethiye towards the development of regional tourism. In the study, data were obtained from 477 people by using convenience sampling method. From the data obtained, the data of 28 participants, whose place of birth and place of residence were determined not to be Fethiye, were excluded from the scope of the research. As a result, analyzes were carried out on 449 valid data. Frequency analysis, factor analysis, reliability analysis, t-test and ANOVA were applied to the data obtained in Fethiye district between September 2021 and February 2022. As a result of the analysis of the data, it has been determined that the attitudes of the local resident living in Fethiye towards the development of tourism in their regions are positive. At the same time, it has been determined that there are significant differences between some demographic variables such as gender, marital status, age, education level, residence time in Fethiye and their attitudes towards the development of tourism. In the light of the findings obtained within the scope of the research, suggestions have been developed for destination managers and tourism researchers.

* Sorumlu Yazar

E-posta: fatih.cavusoglu@dpu.edu.tr (F. Çavuşoğlu)

DOI: 10.21325/jotags.2022.1098

GİRİŞ

Turizm endüstrisi, ülkeler ve destinasyonlar için ulusal ya da bölgesel gelişim aracı olarak görülmektedir. Bu kapsamda ülkeler ya da destinasyonlar turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve ekolojik faydalarından maksimum düzeyde yararlanmak istemektedirler. Ancak turizm, beraberinde yalnızca olumlu etkileri getirmeyebilmektedir. Özellikle kalabalık, gürültü, kirlilik, çevrenin ve doğal yaşamın tahrip edilmesi, gelenek, din ve dilde yozlaşma, toplumsal değerlerin bozulması, turizme aşırı bağımlılık vb. gibi olumsuz sonuçlar da turizm destinasyonlarında ortaya çıkabilmektedir. Turizmin olumsuz etkileri, yerel halkın turizme ve turizmin gelişimine yönelik tutum ve bakış açısına olumsuz etki edebilmektedir (Avcıkurt, 2017, s. 61).

Belli bir destinasyonda turizmin sağlıklı ve sürdürülebilir olarak gerçekleştirilebilmesi için yerel halkın turizme ve gelişimine yönelik tutum ve bakış açısının olumlu olması gerekmektedir. Yerel halkın, turizm sektöründen ekonomik, sosyo-kültürel ve ekolojik anlamda fayda sağlaması önemlidir. Yerel halkın turizme ve gelişimine olumlu bir yaklaşım göstermesi, destinasyona yönelik turist akışının devamlılığını sağlayabilecek bir etkiye sahiptir. Turizmden olumsuz olarak etkilenen yerel halk, buldukları destinasyona turistlerin yoğun olarak gelmesine karşı çıkabilecek ve doğal olarak turizm sektörünün ve gelişiminin önünde büyük bir engel oluşturabilecektir. Bu noktada, turizm destinasyonlarında yaşayan yerel halkın turizmin olumlu faydalarını hissetmesi ve destinasyonunda turizm ve gelişimine yönelik alınacak kararlarda söz sahibi olduğunu bilmesi oldukça önemli görülmektedir (Var, Kendall & Tarakçıoğlu, 1985, s. 652).

Bu araştırmanın temel amacı Fethiye’de yaşayan yerel halkın, bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarını ölçmektir. Aynı zamanda yerel halkın demografik özellikleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmaktadır. Fethiye destinasyonu, turizm faaliyetlerinin yoğun yaşandığı, doğal ve tarihi çekicilikler bakımından zengin olan ve yerel halkın yoğun olarak turizm ve tarım ile geçimini sağladığı bir destinasyondur. Bu bakımdan destinasyonun sahip olduğu turizm çekicilik unsurlarının ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği açısından yerel halkın turizme karşı tutum ve bakış açıları bölgede turizmle ilgili yapılacak strateji ve planların oluşmasına ışık tutması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmayı Fethiye destinasyonunda yerel halkın turizm ve sürdürülebilir turizmle ilgili bakış açılarını ortaya koyan diğer çalışmalardan ayıran özellik, veri toplamak için yapılan görüşmelerin Pandemi esnasında gerçekleşmesi olarak gösterilebilir. Pandemi süresince otel rezervasyonu bulunanlar ile yurt dışından gelip geçici olarak ülkede bulunan turistler muaf olmak kaydıyla kısmî ya da tamamen sokağa çıkma yasakları gerçekleşmiş ve ekonomik olarak faaliyetler bir süre askıya alınmıştır. Bu durum çalışma kapsamında ele alınan Fethiye’nin yerel halkını da etkilemiş ve bu bağlamda turizm faaliyetlerine bakış açısı pandemi öncesi ve sırasındaki duruma göre yerel halk tarafından karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilir hale gelmiştir. Bu değerlendirmelere temel oluşturacak literatür bilgisi, kavramsal çerçeve kısmında turizmin gelişimine yönelik tutum kavramı ile verilmiştir. Daha sonra değerlendirmelerin analiz edileceği yöntem bilgisi ile analizi sonucu elde edilen bulgular ifade edilerek araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında elde edilen bulgular ışığında destinasyon yöneticileri ve karar vericileri ile araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Kavramsal Çerçeve

Turizm destinasyonları, millî geliri, istihdamı ve hayat standartlarını yükseltmek ve ihracat için sınırlı ürünlere bağımlılıklarını sona erdirmek amacıyla ülkelerin turizm ürünü olarak ortaya koyduğu önemli ürünlerdir. Turizm

destinasyonlarına yönelik talep artışı beraberinde yerel halkı ekonomik, sosyo-kültürel ve ekolojik açıdan olumlu ve olumsuz şekillerde etkileyebilmektedir (Akis, Peristianis & Warner, 1996, s. 481). Özellikle olumsuz etkileri daha fazla hisseden yerel halkın, destinasyondaki turizm gelişmesine yönelik olarak olumsuz bir algı hissetmesi ya da tutum sergilemesi muhtemeldir. Yerel halkın sahip olduğu bu olumsuz algı ve tutumlar destinasyondaki turizm gelişimini yavaşlatabilecek ya da durdurabilecektir. Bu yüzden belli bir destinasyonda turizm gelişiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için yerel halkın turizmin gelişimine yönelik algı ve tutumlarının ortaya konmasında fayda vardır (Akova, 2006, s. 103, Sarıbaş, Kömürcü & Güler, 2016).

Turizmin gerçekleştiği destinasyonlarda yaşayan yerel halk ile turizm gelişimine yönelik algı ve tutumlarını açıklayabilmek için geliştirilmiş birçok model bulunmaktadır. Bu modellerden biri Doxey'in 1975 yılında ortaya koyduğu "Irridex Modeli", diğer bir deyişle "Tolerans Yaklaşımı"dır. Bir diğer model ise, Butler'ın 1980 yılında geliştirdiği "Turizm Yaşam Eğrisi", diğer bir ifadeyle "Yaşam Döngü Modeli"dir (Avcıkurt, 2017, s. 33).

"Doxey'in Irridex (Tolerans) Modeli" dört farklı evreden oluşmaktadır. Bu evreler; mutluluk, ilgisizlik, kızgınlık ve nefret olarak adlandırılmaktadır. Bu modele göre yerel halk ilk başta turistlerin bölgelerine gelmelerinden ve bölgelerinde turizmin gelişmesinden dolayı oldukça memnun olmaktadır. Daha sonrasında yerel halkın turizmin uzun vadeli faydalarına yönelik olarak çekinceleri başlayabilmektedir. Bunun sebebi, turizmin faydalarına yönelik beklentilerin gerçekçi olmaması ve dolayısıyla karşılanamaması ya da turizmden elden edilen faydalardan yalnızca az sayıda kişinin yararlandığının düşünülmesi olabilir. Yerel halkın turizmden elde etmeyi arzuladığı fayda beklentileri gerçekleşse de, ekolojik ya da sosyal maliyetler başlangıçta göz ardı edilebilmektedir. Bu durumda yerel halk, turistlerin kendileri için bulunmaz bir nimet olup olmadığı konusunda şüpheye düşebilmektedirler (Akis, Peristianis & Warner, 1996, s. 481).

"Butler'ın Turizm Yaşam Eğrisi Modeli" bir turistik destinasyonun gelişimini, o bölgeye gelen turist sayısı ve altyapıyı göz önünde bulundurup belli dönemlere ayırarak incelemektedir. Bu dönemler sırasıyla, keşif, iştirak, büyüme, pekişme, durgunluk, gerileme ve yeniden canlanma olarak ifade edilebilir. Bu modele göre keşif döneminde, destinasyonda oldukça az sayıda turist bulunmaktadır ve herhangi bir turistik donanım ve altyapı mevcut değildir. İştirak döneminde, destinasyon keşfedilmekte ve turist sayısı nispeten artmaya başlamaktadır. Destinasyonda turistik donanım ve altyapı gelişmeye başlamaktadır. Turistler ile yerel halk arasında temas oluşmaya başlamaktadır. Büyüme döneminde, turistik faaliyetler, donanımlar ve altyapı hızlı bir gelişme göstermeye başlamaktadır. Yüksek sezonda turist sayısı yerel halk sayısını geçebilmektedir. Bu dönemde destinasyonun fiziksel görünümünde bazı değişiklikler meydana gelebilir ve yerel halkın turizme yönelik bakış açısı olumsuz olabilir. Pekişme döneminde, destinasyondaki turistik faaliyetler farklı ilave faaliyetlerle tekrar pazarlanmaktadır. Turist sayısı artış oranında azalma söz konusudur. Yerel çabalarla turizm sezonu uzatılmaya çalışılmaktadır. Destinasyonun taşıma kapasitesi zorlandığından ötürü yerel halk turizme ve turistlere karşı hoşnutsuzluk hissedebilir. Durgunluk döneminde, turist sayısında en üst düzeye ulaşılmaktadır. Destinasyonun taşıma kapasitesinde son noktaya gelinmektedir. Destinasyonda çevresel, sosyal ve ekonomik sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Son dönem ise durgunluk sonrası dönem olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde, yerel yönetimlerin aldıkları kararlara bağlı olarak destinasyonda ya iyileşme ya da düşüş söz konusu olmaktadır. Düşüş aşamasında destinasyon için rekabet zorlaşmaktadır. Destinasyon artık eski popülerliğini kaybetmektedir. Düşüş aşamasının aksine destinasyonun yeniden canlandırılması da söz konusudur. Destinasyonun yeni çekici özellikleri

ya da daha önce göz ardı edilmiş doğal kaynaklar öne çıkarılarak destinasyon yeniden canlandırılabilir. (Avcıkurt, 2017, ss. 35-37; Altıntaş, 2010, ss. 5-9; Murphy, 2013, ss. 86-87).

Literatürde yerel halkın turizm ile ilgili tutumlarını ve davranışlarını ölçmeye yönelik araştırmalar yapılmıştır. Güneş, Alagöz ve Uslu (2020) yaptıkları çalışmada Fethiye’de yaşayan yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik tutumlarını araştırmışlardır. Araştırmalarında yerel halkın Fethiye’de turizmin gelişimi ile gerçekleşen ekonomik faydaları yüksek düzeyde, bu gelişimin olumsuz etkilerini ise düşük düzeyde hissettiği bulgusuna ulaşmışlardır. Ryan, Scotland ve Montgomery (1998) Yeni Zelanda’nın Rangitikei şehri ile İngiltere’nin Bakewell şehrinde yaşayan yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumlarını karşılaştırmalı olarak ortaya koymak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Doxey’in Tolerans Modeli kapsamında ele aldıkları bu araştırmanın sonuçlarına göre turizme daha yakın zamanda katılım göstermiş destinasyonlarda yaşayan yerel halkın turizme yönelik tutum ve algılarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buna karşın turizmin yıllardır sürdürüldüğü ve olgunlaştığı destinasyonlarda yaşayan yerel halkın turizme yönelik bakış açılarının kısmen daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sheldon ve Var (1984) Kuzey Galler’de yaşayan yerel halkın turizme yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmanın sonuçlarında, yerel halkın en fazla kaygı duyduğu durumların, olumsuz sosyal etkiler, sürekli aynı tip turistlerin gelmesi, yabancıların bölgede yazlık evler satın alması, kültürel değişim ve çevreye verilebilecek muhtemel zararlar olduğunu ileri sürmektedirler. Aynı zamanda doğumundan itibaren Kuzey Galler’de yaşayanların kendi kültürünün turizm ile olumsuz etkilenmesine yönelik olarak daha hassas olduklarını ifade etmektedirler. Yoğun turist akışının gerçekleştiği bölgelerde yaşayan yerel halkın ise turizmden elde edilebilecek faydalara yönelik bakış açılarının daha olumlu olduğu ileri sürülmektedir. Bu noktada yerel halkın turizme bakışı ve turizme olan destekleri çeşitli yollarla etkilenmektedir. Çolak Yıldız ve Çalışkan (2018) Muğla ilinin Menteşe ilçesinde yaşayan yerel halkın turizmin gelişimine yönelik bakış açılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada yerel halkın turizmden elde ettikleri ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faydalar ne kadar yüksekse, turizmin gelişimine yönelik bakış açıları da o kadar olumlu olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Gürsoy, Jurowski ve Uysal (2002) yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumlarını ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada, yerel halkın turizm gelişimini destekleme düzeyinin çevreye yönelik ilgileri, doğal kaynakların kullanımına yönelik bakış açıları, algıladıkları maliyetler ve faydalardan etkilendiğini ortaya koymuşlardır. Zamani-Farahani ve Musa (2008) ise yaptıkları çalışmada İran’ın Masuleh köyünde yaşayan halkın her ne kadar turizmin gelişimini güçlü bir şekilde desteklese de çok fazla söz sahibi olmadıkları ortaya konmuştur. Bu noktada bir bölgede sürdürülebilir turizm gelişimini sağlamak için turizmin planlanmasında ve yönetilmesinde yerel halkın katılımının daha fazla sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda nüfus yoğunluğu açısından daha az olan destinasyonlarda turizm planlaması gerçekleştirilirken destinasyon içerisindeki organik birincil ilişkiler bağlamında yerel halkın alınacak kararlara doğrudan ya da dolaylı bir şekilde katılımı söz konusu olabilmektedir. Andereck ve Vogt (2000) kırsal alanda yaşayan yerel halkın turizme yönelik tutumlarını ve algılarını ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişler ve kırsal alanda yaşayan yerel halkın genel olarak turizmi pozitif bir şekilde algıladıkları ve turizmin gelişimini destekledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Dilek, Çoban ve Harman (2017) da Hasankeyf halkının turizmin gelişimine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla bir araştırma ortaya koymuşlardır. Bu araştırma sonuçlarına göre ve bölgede turizmin gelişimini desteklemektedir. Bir başka çalışmada Ercan (2019), Zonguldak iline bağlı Karadeniz Ereğli ilçesindeki yerel halkın turizmin

gelişimine yönelik tutum ve algılarını ortaya koymak amacıyla yaptığı araştırmada Karadeniz Ereğli halkının bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutum ve algılarının olumlu yönde olduğunu ve turizmin gelişimini desteklediklerini ifade etmiştir. Erkılıç (2019) ise Rize’de yaşayan yerel halkın turizmin gelişimine yönelik algılarını, tutumlarını ve turizmin gelişimine verilen desteklerini ölçmek amacıyla yaptığı araştırmada yerel halkın turizme yönelik desteğini etkileyen en önemli unsurun ekonomik etkiler olduğunu ileri sürmektedir. Yerel halk turizmden ekonomik anlamda ne derece olumlu etkilenirse, turizmin gelişimine verdikleri destek de o derece artmaktadır. Aynı zamanda turizmden sosyo-kültürel anlamda olumlu etkiler deneyimleyen yerel halkın turizmin gelişimine yönelik desteklerinin de arttığı ifade edilmektedir.

Olumsuz bir bakış açısı olarak da Teye, Sönmez ve Sırakaya (2002) Gana’da yaşayan halkın turizmin gelişimine yönelik algılarını ve tutumlarını ölçmek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmanın bulgularında ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre turizmin gelişimi yerel halkın beklentilerini karşılamamaktadır. Aynı zamanda turizmle ilgili işler yapan yerel halkın turizm endüstrisine yönelik tutumlarının da olumsuz olduğu ileri sürülmektedir. Bir turizm destinasyonunda yaşayan yerel halkın turizmin gelişimine yönelik algı ve tutumlarının olumsuz olması, o destinasyonda turizmin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine engel olabilmektedir. Turizm destinasyonunda çevreye odaklı, duyarlı, sürdürülebilir ve ekonomik olarak yerel halkın refahına katkı sağlayan bir turizm gelişiminin gerçekleşmesi için yerel halkın turizmin gelişimine yönelik algı ve tutumlarının belirli periyotlarda ölçülerek bilinmesinde fayda vardır. Aynı zamanda destinasyondaki turizm planlama çalışmalarında başta yerel halk olmak üzere, merkezi yönetim, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, sektör temsilcileri ve üniversite temsilcilerinin katılımının sağlanması oldukça önemli görülmektedir. Bu tür geniş çaplı katılımın gerçekleştirildiği turizm planlama çalışmalarında, turizmin gelişimine yönelik hedeflere daha etkili ve sağlıklı bir biçimde erişilebileceği ifade edilebilir (Akova, 2006, s. 104).

Yöntem

Bu araştırmanın temel amacı Fethiye’de yaşayan yerel halkın bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutum ve bakış açılarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotezler de araştırma kapsamında test edilecektir.

H1: Yerel halkın cinsiyetleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2: Yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3: Yerel halkın yaşları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4: Yerel halkın eğitim durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H5: Yerel halkın meslekleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H6: Yerel halkın Fethiye’de ikamet süreleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırmanın evrenini Fethiye ilçesinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2021 yılında Fethiye ilçesinin toplam nüfusu toplam 170.379 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak 477 kişiden veri elde edilmiştir. Elde edilen veriler incelenerek hem doğum yeri hem de ikamet yeri Fethiye olmadığı tespit edilen 28

katılımcıya ait veriler araştırma kapsamından çıkartılmıştır. Bunun sonucunda 449 geçerli veri üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmadaki veriler anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma verileri Eylül 2021 – Şubat 2022 tarihleri arasında elde edilmiştir. Araştırmaya katılan yerel halkın, araştırma kapsamında oluşturulan ankette yer alan ifadelerle doğru, dürüst ve samimi bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçların, Eylül 2021 ve Şubat 2022 tarihleri arasında Fethiye ilçesinde ulaşılan ve ankete katılımı sağlanan yerel halkın görüşleriyle sınırlı olduğu ifade edilebilir. Araştırmaya katılan yerel halkın, Fethiye’de turizmin gelişimine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Wang, Pfister ve Morais (2006) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Söz konusu ölçek 20 ifadeden oluşmaktadır. Buna ek olarak, yerel halkın pandemi dönemindeki sokağa çıkma yasağı uygulaması sürecinde turizme ve bölgelerine gelen turistlere yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla da 5 ifadeden oluşan önermelerle pandemi süresince turizme ve turistlere yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda araştırma kapsamında katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak 8 adet soru yöneltilmiştir. Ankette yer alan turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğine yerel halkın katılım derecelerini belirleyebilmek amacıyla 5’li Likert Tipi Ölçek kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda araştırmada elde edilen verilere frekans analizleri, faktör analizi, güvenilirlik analizi ile birlikte t testi ve ANOVA olmak üzere farklılık analizleri uygulanmıştır. Bu araştırma, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu’nun 27.05.2021 tarihli kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bulgular

Araştırmanın bu kısmında araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi ile ulaşılan bulgulara yer verilmektedir. Tablo 1’de araştırma katılımcılarının demografik özelliklerine ait tanımlayıcı istatistikler sunulmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan yerel halkın demografik özellikleri

Değişkenler	Grup	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	194	43,2
	Erkek	255	56,8
Medeni Durum	Bekâr	193	43,0
	Evli	154	34,3
	Diğer	102	22,7
Yaş	17 yaş ve altı	8	1,8
	18 – 25	68	15,1
	26 – 33	107	23,8
	34 – 40	109	24,3
	41 – 48	126	28,1
	49 yaş ve üzeri	31	6,9
Eğitim Durumu	İlköğretim	36	8,0
	Lise ve dengi	92	20,5
	Önlisans	104	23,2
	Lisans	197	43,9
	Lisansüstü	20	4,4
Meslek	Öğrenci	87	19,4
	Kamu çalışanı	78	17,4
	Özel sektör – İş yeri sahibi	41	9,1
	Özel sektör – Çalışan	209	46,5
	Emekli	16	3,6
	İşsiz	18	4,0

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Yerel Halkın Demografik Özellikleri (devamı)

Doğum Yeri	Fethiye (Merkez)	75	16,7
	Fethiye (Köyler)	74	16,5
	Fethiye dışı Muğla'daki diğer ilçeler	68	15,1
	Diğer iller	212	47,2
	Yurtdışı	20	4,5
İkamet Yeri	Fethiye (Merkez)	399	88,9
	Fethiye (Köyler)	50	11,1
Fethiye İkamet Süresi	0-7 yıl	153	34,1
	8-15 yıl	69	15,4
	16-23 yıl	70	15,6
	24-31 yıl	72	16,0
	32-39 yıl	36	8,0
	40 yıl ve üzeri	49	10,9
Toplam		449	100

Tablo 1'de listelendiği üzere araştırmaya katılanların çoğu erkek (%56,8) ve bekâr (%43,0) bireylerden oluşmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında ise çoğunluğunun (%28,1) 41-48 yaş aralığında olduğu ve büyük çoğunluğunun (%43,9) lisans mezunu olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmaya katılan yerel halkın iş durumlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun (%46,5) özel sektörde çalışan olarak yer aldıkları görülmektedir. Doğum yeri ve ikamet açısından bakıldığında ise araştırmaya katılan yerel halkın büyük çoğunluğunun (%47,2) Muğla dışında farklı illerde doğdukları ve Fethiye merkezde (%88,9) ikamet ettikleri görülmektedir. Katılımcıların Fethiye'de ikamet ettikleri süre açısından ele alındığında çoğunluğunun (%34,1) 0 ile 7 yıl arasında Fethiye'de ikamet ettikleri görülmektedir.

Araştırmada kullanılan turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğine ilişkin faktör analizi sonuçları Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. Turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğine yönelik analizler

Alt Boyut	İfadeler	Faktör Yüğü	Ortalama	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach (α) Değeri
Turizmin Gelişimine Yönelik İlgisi	Turizm, yaşadığım bölgedeki açık hava rekreasyon imkanlarının kalitesini düşürdü.	-,888	2,86	14,015	70,077	,966
	Türkiye'de turizmin aktif olarak teşvik edilmesine gerektiğine inanıyorum.	,882	3,54			
	Yaşadığım bölgede turizmin aktif olarak teşvik edilmesine gerektiğine inanıyorum.	,858	3,51			
	Turizmi destekliyorum ve yaşadığım bölgenin önemli bir parçası haline gelmesini istiyorum.	,848	3,48			
	İlçe yönetimi turizmin tanıtımını desteklemekle doğru yaptı.	,819	3,36			
	Turizmin gelişmesini yönetmek için planlar geliştirmek önemlidir.	,816	3,75			
	Turizm sektörü, toplum ekonomisinde önemli bir rol oynamaya devam edecektir.	,803	3,59			
	Genel olarak turizmin olumlu faydaları, olumsuz etkilerine ağır basmaktadır.	,796	3,45			
	Yaşadığım bölge daha çok turistik bir bölge haline gelmelidir.	,780	3,40			
	Turizmin en önemli faydalarından biri, yerel yaşam standartlarını iyileştirebilmesidir.	,742	3,49			
	İlçe yöneticileri tarafından yapılan uzun vadeli planlama, turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini kontrol edebilir.	,741	3,60			
Yaşadığım bölgeye daha fazla turist çekecek yeni turizm tesislerine karşıyım.	-,546	2,87				

Tablo 2. Turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğine yönelik analizler (devamı)

Turizmin Yaşam Kalitesine Katkısı	Turizm nedeniyle yaşadığım bölgede daha iyi karayolları vardır.	,906	3,12	1,685	8,427	,960
	Turizmin bir sonucu olarak yaşadığım bölgedeki alışveriş fırsatları daha iyidir.	,868	2,98			
	Turistlerin burada harcadığı paralar sebebiyle hane halkımızın yaşam standardı daha yüksektir.	,750	3,63			
	Yaşadığım bölgedeki turizm tesisleri sebebiyle bölgemizdeki yaşam kalitesi arttı.	,742	3,60			
	Turizm sektörü yerel halk için çok fazla cazip istihdam olanağı sağlamaktadır.	,707	3,58			
	Yaşadığım bölgeye yönelik turizm hareketleri sebebiyle kamu hizmetlerinin kalitesi arttı.	,703	2,93			
	Turistler yaşadığım bölgeye geldiğinden beri benim için daha fazla rekreatif imkânlar oluşmaya başladı.	,696	3,52			
	Yaşadığım bölgeye yönelik turist akımı sebebiyle yerel rekreasyon programları genişledi.	,605	3,59			
Ölçeğe Dair Ortaya Çıkan Değerler	KMO Örneklem Yeterliliği Ölçüsü: 0,958 Ki-kare Değeri: 12094,374 Df: 190 Anlamlılık: 0,000				78,504	,977

Turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğine dair yapılan faktör analizi sonucunda ifadelerin açıklanan varyansının %78,504 olduğu belirlenmiştir. Turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğine dair ifadeler, ölçeğin orijinalinde de olduğu gibi 2 alt boyut altında toplanmıştır. Bu boyutlar “turizmin gelişimine yönelik ilgi” ve “turizmin yaşam kalitesine katkısı” olarak adlandırılmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü üzere turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğinin Cronbach alpha katsayı değerinin 0,977 olduğu görülmektedir. Turizmin gelişimine yönelik tutum ölçeğinin alt boyutlarına bakıldığında da her iki alt boyutunun Cronbach alpha katsayı değerlerinin oldukça yüksek oldukları (0,960 ve 0,966) görülmektedir. Bu değer araştırmada kullanılan ölçeğin ve alt boyutlarının yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 2’de araştırmaya katılan yerel halkın ölçek ifadelerine katılım dereceleri ortalamaları da verilmektedir. Buna göre “Turizmin gelişmesini yönetmek için planlar geliştirmek önemlidir” ifadesi, yerel halk tarafından en fazla katılım gösterilen (3,75) ifadedir. Yerel halkın en az katılım gösterdiği ifadeler ise “Yaşadığım bölgeye daha fazla turist çekecek yeni turizm tesislerine karşıyım” ve “Turizm, yaşadığım bölgedeki açık hava rekreasyon imkanlarının kalitesini düşürdü” ifadeleridir.

Araştırmaya katılan yerel halkın, pandemi dönemindeki sokağa çıkma yasağı uygulaması sürecinde turizme ve bölgelerine gelen turistlere yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla ankette bazı ifadelere yer verilmiştir.

Tablo 3. Yerel halkın pandemi döneminde uygulanan sokağa çıkma yasakları sürecinde turizme ve turistlere yönelik tutumlarına yönelik tutumlarına dair analizler

	İfadeler	Ortalama
Yerel Halkın Pandemi Döneminde Uygulanan Sokağa Çıkma Yasaklarında Turizme ve Turistlere Karşı Tutumu	Pandemi sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasağından turistlerin muaf olmasının bölgeye ekonomik açıdan katkı sağladığını düşünüyorum.	3,24
	Pandemi sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasağından turistlerin muaf olmasını doğru buluyordum.	2,63
	Pandemi sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasağından turistlerin muaf olması beni rahatsız ederdi.	3,22
	Pandemi sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasağından yalnızca turistlerin muaf olmasının turizmin doğal çevreye vereceği zararı azalttığını düşünüyorum.	3,05
	Pandemi sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasağından yerel halkın muaf olmamasının sosyal ve kültürel etkileşim açısından olumsuz olduğunu düşünüyorum.	3,49

Araştırmanın tasarım aşamasında aktif sokağa çıkma yasaklarının uygulanması, araştırmanın uygulama aşaması başladıktan bir süre sonra ise sokağa çıkma yasaklarının tamamen kaldırılması sebebiyle söz konusu ifadeler katılımcıların cevap vermesi zorunlu tutulmamıştır. Bu kapsamda 41 katılımcıdan Tablo 3’te gösterilen yanıtlar elde edilmiştir. Tablo 3’teki veriler değerlendirildiğinde yerel halkın pandemi sebebiyle uygulanan sokağa çıkma yasaklarından turistlerin muaf olmasına yönelik tutum ve bakış açısının kısmen olumsuz olduğu ifade edilebilir. Buna karşın yerel halkın, yasaklar sürecinde turistlerin bölge ekonomisine katkı sağladıklarını, çevreye daha az zarar verdiklerini düşündükleri söylenebilir. Aynı zamanda sokağa çıkma yasaklarının, yerel halk açısından turistler ile aralarındaki sosyal ve kültürel etkileşimi olumsuz etkilediğini ileri sürmek mümkündür.

Araştırmaya katılan yerel halkın cinsiyetleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. Yerel halkın cinsiyetleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumlarına dair t testi sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	Ortalama	S.S.	t	P
Turizmin Gelişimine Yönelik İlgi	Erkek	255	3,5892	1,14463	2,829	,005*
	Kadın	194	3,2801	1,15028		
Turizmin Yaşam Kalitesine Katkısı	Erkek	255	3,4529	1,19942	1,741	,082
	Kadın	194	3,2590	1,12780		

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 4’te görüldüğü üzere, yerel halkın cinsiyetleri ile turizmin gelişimine yönelik ilgileri arasında anlamlı farklılıklar vardır. Erkeklerin turizmin gelişimine yönelik ilgi düzeylerinin kadınlara oranla daha yüksek olduğunu ifade etmek mümkündür.

Araştırmaya katılan yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. Yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumlarına dair anova analizi sonuçları

Alt Boyut	Df	F	Anlamlılık (p)
Turizmin Gelişimine Yönelik İlgi	448	200,015	,000*
Turizmin Yaşam Kalitesine Katkısı	448	194,397	,000*

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 5’te verildiği üzere yerel halkın medeni durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Bunun için yapılan analizde varyansların eşit olarak dağılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Post Hoc analizi olarak Games-Howell analizi kullanılmıştır. Bu analizin sonuçlarına göre medeni durumu “bekâr” olan yerel halkın bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının “evli” ve “diğer” olanlara göre daha olumlu olduğu ifade edilebilir. Aynı zamanda medeni durumu “evli” olan yerel halkın bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının medeni durumu “diğer” olanlara göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan yerel halkın yaşları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. İlgili analizin sonuçları Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Yerel halkın yaşları ile turizmin gelişimine yönelik tutumlarına dair anova analizi sonuçları

Alt Boyut	Df	F	Anlamlılık (p)
Turizmin Gelişimine Yönelik İlgi	448	35,674	,000*
Turizmin Yaşam Kalitesine Katkısı	448	40,861	,000*

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 6’da listelendiği üzere yerel halkın yaşları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analizde varyansların eşit olarak dağılmadığı görülmüştür. Bu nedenle Post Hoc analizi olarak Games-Howell tekniği tercih edilmiştir. Bu analizin sonuçlarına göre yaşları “17 yaş ve altı”, “18-25” ve “26-33” olan yerel halkın, yaşları “34-40”, “41-48” ve “49 yaş ve üzeri” olan yerel halka göre bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının çok daha fazla olumlu olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle yerel halkın genç kesiminin, orta ve ileri yaştaki bireylere oranla turizmin gelişimine yönelik tutumlarının çok daha fazla olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan yerel halkın eğitim durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analize dair sonuçlar Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. Yerel halkın eğitim durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumlarına dair anova analizi sonuçları

Alt Boyut	Df	F	Anlamlılık (p)
Turizmin Gelişimine Yönelik İlgi	448	11,736	,000*
Turizmin Yaşam Kalitesine Katkısı	448	7,176	,000*

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 7’de görüldüğü üzere yerel halkın eğitim durumları ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Tespit edilen farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analizde varyansların eşit olarak dağıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Post Hoc analizi olarak Hochberg’s GT2 analizi kullanılmıştır. Bu analizin sonuçlarına göre eğitim durumları “ilköğretim” olan yerel halkın eğitim durumu “lise ve dengi”, “önlisans”, “lisans” ve “lisansüstü” olan yerel halka göre bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının çok daha fazla olumsuz olduğu dikkat çekmektedir.

Araştırmaya katılan yerel halkın meslekleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığını tespit etmek için ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına Tablo 8’de yer verilmektedir.

Tablo 8. Yerel halkın meslekleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumlarına dair anova analizi sonuçları

Alt Boyut	Df	F	Anlamlılık (p)
Turizmin Gelişimine Yönelik İlgi	448	16,410	,000*
Turizmin Yaşam Kalitesine Katkısı	448	18,031	,000*

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 8’de görüldüğü üzere yerel halkın meslekleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Tespit edilen farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc analizi uygulanmıştır. Uygulanan analizde varyansların eşit bir dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle Post Hoc analizi olarak Games-Howell tekniği tercih edilmiştir. Bu analizin sonuçlarına göre “öğrenci” olan yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumlarının “kamu çalışanı”, “özel sektör-iş yeri sahibi”, “özel sektör-çalışan”, “emekli” ve “işsizlere” oranla daha fazla olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. “İşsiz” olan yerel halkın ise turizmin gelişimine yönelik tutumlarının meslekleri “öğrenci”, “kamu çalışanı”, “özel sektör-iş yeri sahibi”, “özel sektör-çalışan” olan yerel halka oranla çok daha olumsuz olduğu dikkat çekmektedir. İşsiz olan yerel halkın, turistik bir destinasyonda yaşamasına rağmen işsiz kalmasına dair olumsuz düşüncelerinin olma ihtimalinin, turizme ve gelişimine yönelik bakış açısını olumsuz bir biçimde etkilediği ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan yerel halkın Fethiye’de ikamet ettikleri süreler ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığını ortaya koymak için ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 9’da listelenmektedir.

Tablo 9: Yerel halkın fethiye’de ikamet süreleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumlarına dair anova analizi sonuçları

Alt Boyut	Df	F	Anlamlılık (p)
Turizmin Gelişimine Yönelik İlgi	448	9,085	,000*
Turizmin Yaşam Kalitesine Katkısı	448	15,785	,000*

* Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$

Tablo 9’da verildiği üzere yerel halkın Fethiye’de ikamet ettikleri süreler ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc analizi uygulanmıştır. Yapılan analizde varyansların eşit bir dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle Post Hoc analizi olarak Games-Howell analizi tercih edilmiştir. Bu analizin sonuçlarına göre Fethiye’de “0-7 yıl” arası ikamet eden yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumlarının Fethiye’de “8-15 yıl”, “16-23 yıl”, “24-31 yıl”, “32-39 yıl” ve “40 yıl ve üzeri” ikamet eden yerel halka oranla daha fazla olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile Fethiye’de daha uzun süre ikamet eden yerel halkın turizme yönelik bakış açıları, Fethiye’de kısa süredir ikamet eden yerel halka oranla daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan yerel halkın ikamet yerleri (Fethiye merkez / Fethiye köyler) ile turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın temel amacı Fethiye’de yaşayan yerel halkın, bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarını ölçmektir. Aynı zamanda yerel halkın demografik özellikleri ile turizmin gelişimine yönelik tutumlarının arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Fethiye’nin köylerinde ve merkezinde yaşayan kişilerden elde edilen geçerli toplam 449 veri analizlere tabi tutulmuştur.

Analiz sonuçlarına göre yerel halkın bölgelerindeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğu ifade edilebilir. Yerel halk, hem bölgelerinde turizmin gelişimine ilgi göstermekte hem de turizmin yaşam kalitelerine katkılarının olduğunu düşünmektedir. Yerel yönetimlerinin, bölgelerinde gerçekleşen turizmin

çevreye olabilecek en az düzeyde zarar vermesi ve uzun vadede sürdürülebilir olması amacıyla planlar geliştirmelerini bekledikleri söylenebilir. Bölgelerine turist gelişlerinin teşvik edilmesini ve bu turistler için turistik alt ve üst yapı imkânlarının artırılmasını düşündükleri ifade edilebilir. Aynı zamanda yerel halk, turizmin bölgelerinde yaşam standartlarını geliştirdiğini, hane halkının elde ettiği geliri arttırdığını, daha fazla istihdam fırsatı yarattığını, rekreasyon imkanlarını genişlettiğini düşünmektedir. Araştırmanın bu sonuçları, Sheldon ve Var (1984), Dilek, Çoban ve Harman (2017), Ercan (2019), Çolak Yıldız ve Çalışkan (2018), Anderecek ve Vogt (2000)'un yaptıkları araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlarla benzerlik taşımaktadır.

Araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından biri yerel halkın genç kesim olarak adlandırılabilir kısmının (33 yaş ve altı) turizmin gelişimine yönelik tutumlarının orta yaş ve ileri yaş (34 yaş ve üzeri) olarak adlandırılabilir kesime göre çok daha fazla olumlu olduğudur. Bu sonuca göre, genç kesimin turizmin eğlence ve istihdam imkânlarından daha fazla faydalanabildiği ve bu sebeple bölgedeki turizmin gelişimine yönelik bakış açılarının daha olumlu olduğu ileri sürülebilir. Daha genel bir ifadeyle genç kesimin turizmin hem ekonomik hem de sosyo-kültürel faydalarından daha fazla yararlanabildiği ve bu sebeple turizmin gelişimine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ifade edilebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre, yerel halkın eğitim düzeyleri yükseldikçe turizmin gelişimine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, yerel halkın artan eğitim düzeyi ile birlikte turizm bilincinin de arttığı söylenebilir. Eğitim düzeyi yükselen yerel halkın, artan turizm bilinci ile birlikte turizmin faydalarına odaklanarak, bölgedeki turizmin daha fazla gelişmesine yönelik bir tutum sergilediği ileri sürülebilir.

Araştırmaya katılan yerel halkın Fethiye'de ikamet etme süreleri ile turizmin gelişimine yönelik bakış açıları arasında bulunan anlamlı farklılık, araştırmanın önemli bir diğer sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuca göre, Fethiye'de 7 yıl ve daha az ikamet eden yerel halkın bölgelerinde turizmin gelişimine yönelik bakış açılarının, 8 yıl ve daha fazla ikamet eden yerel halka oranla daha fazla olumlu olduğu dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda, Fethiye'de daha uzun yıllar yaşamış yerel halkın, turizmin etkilerinden daha olumsuz olarak etkilendiği ve turizme/turiste tahammül düzeylerinin Fethiye'de daha kısa süre ikamet eden yerel halka oranla nispeten daha düşük olduğu ileri sürülebilir.

Araştırma sonuçları "Doxey'in Tolerans (Irridex) Modeli" kapsamında ele alındığında Fethiye'de yaşayan yerel halkın "mutluluk" ve kısmen "ilgisizlik" aşamasında yer aldığı ileri sürülebilir. Araştırma sonuçları, genel olarak yerel halkın bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir. Her ne kadar yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumları olumlu olsa da özellikle orta yaşa ve ileri yaşa mensup yerel halkın bölgedeki turizmin gelişimine yönelik tutumlarının kısmen daha olumsuz olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle yerel halkın bu kesiminin daha çok "ilgisizlik" aşamasında yer aldığı söylenebilir. Turizmde popüler destinasyonlardan biri olarak yıllardır adından söz ettiren Fethiye'de yaşayan yerel halkın, turizmin ekonomik ve sosyo-kültürel faydalarından günümüzde de yararlanmayı sürdürdüğü ve turizmin bölgelerindeki varlığından mutlu oldukları söylenebilir.

Destinasyon yöneticilerinin, sürdürülebilir bir turizm gelişimini gerçekleştirebilmek için destinasyonlarında yer alan tüm paydaşları (kamu kurumu yöneticileri, turizm işletmeleri yöneticileri, turizm işletmeleri çalışanları, yerel halk vb. gibi) kapsayan destinasyon yönetim örgütünü oluşturmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Belirli dönemlerde yapılacak toplantılarda bölgedeki turizmin gelişimi, mevcut sorunlar, olası çözüm önerileri gibi

konularda destinasyonun tüm paydaşlarıyla fikir alışverişi yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Destinasyon yönetim örgütlerinin, akademik kurumlardan da destek alarak destinasyonlarındaki turizmin gelişimine yönelik bilimsel araştırmaları teşvik etmesi ve desteklemesinin de yerinde olacağı düşünülmektedir.

Gelecekte yerel halkın turizm ile ilgili tutumlarına ilişkin araştırma yapmak isteyen araştırmacılar; yaşam doyumu, ikincil konutlar, üçüncü yaş turizmi, sürdürülebilir kentler, akıllı şehir uygulamaları gibi farklı değişkenleri de araştırma kapsamına alabilirler. Benzer araştırmalar farklı araştırma yöntemleri kullanılarak ele alınabilir. Destinasyon yöneticileri ile derinlemesine mülakat görüşmeleri ya da odak grup çalışmaları yapılarak destinasyonlarda turizmin gelişimi için ne tür uygulamalar gerçekleştirdiklerine ve yapılanların nasıl daha iyi yapılabileceği ile nelerin yapılması gerektiğine ilişkin çalışmalar gerçekleştirilebilir. Söz konusu araştırma farklı turizm destinasyonları üzerinden gerçekleştirilebilir. Özellikle yıllardır turizmde adından söz ettiren destinasyonlarda yaşayan yerel halkın, turizmin gelişimine yönelik tutum ve bakış açılarının ölçülmesinin literatüre ve uygulamada destinasyonların sürdürülebilirliğine önemli katkılar yapabileceği düşünülmektedir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Bu araştırma, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu'nun 27.05.2021 tarihli kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- Akis, S., Peristianis, N. & Warner, J. (1996). Residents' attitudes to tourism development: The Case of Cyprus, *Tourism Management*, 17 (7), 481 – 494.
- Akova, O. (2006). Yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik bir araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2 (1), 77 – 109.
- Altıntaş, V. (2010). *Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri: Alanya Bölge Modeli*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Andereck, K. L. & Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options, *Journal of Travel Research*, 39, 27 – 36.
- Avcıkurt, C. (2017). *Turizm Sosyolojisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çolak Yıldız, E. & Çalışkan, U. (2018). Turizme yakın ama turizmden uzak yerel halkın turizme bakışı: Muğla Menteşe ilçesi örneği, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (2), 223 – 243.
- Dilek, S. E., Çoban, Ö. & Harman, S. (2017). Hasankeyf halkının turizmin gelişimine yönelik tutumu. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6 (2), 59 – 72.
- Ercan, F. (2019). Karadeniz Ereğli ilçesinde yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutum ve algılarını belirlemeye yönelik bir araştırma, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15 (2), 612 – 628.
- Erkılıç, E. (2019). Yerel halkın turizm algısı ve turizmin gelişimine yönelik tutumları: Rize örneği. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 66 – 82.

- Güneş, E., Alagöz, G. & Uslu, A. (2020). Yerel Halkın Sürdürülebilir Turizme Yönelik Tutumu: Fethiye Örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 201-215. DOI: 10.37847/tdtad.804408
- Gürsoy, D., Jurowski, C. & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A Structural modeling approach, *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 79 – 105.
- Murphy, P. E. (2013). *Tourism: A Community Approach*. New York: Routledge.
- Ryan, C., Scotland, A. & Montgomery, D. (1998). Resident attitudes to tourism development – a comparative study between the Rangitikei, New Zealand and Bakewell, United Kingdom, *Progress in Tourism and Hospitality Research*, 4, 115 – 130.
- Sarıbaş, Ö., Kömürcü, S., & Güler, M. E. (2016). Yavaş şehirlerde yaşayan Z kuşağının çevre ve sürdürülebilir kalkınma algıları: Seferihisar örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 107-119.
- Sheldon, P. J. & Var, T. (1984). Resident attitudes to tourism in North Wales, *Tourism Management*, 5 (1), 40 – 47.
- Teye, V., Sönmez, S. F. & Sırakaya, E. (2002). Residents' attitudes toward tourism development, *Annals of Tourism Research*, 29 (3), 668 – 688.
- Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK (2022). Nüfus ve Demografi. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109> Erişim Tarihi: 20.03.2022.
- Var, T., Kendall, W. & Tarakçıoğlu, E. (1985). Resident Attitudes Towards Tourist in a Turkish Resort Town, *Annals of Tourism Research*, 652 – 658.
- Wang, Pfister ve Morais (2006). Resident's attitudes toward tourism development: A case study of Washington, NC, *Proceedings of the 2006 Northeastern Recreation Research Symposium*, 411 – 418.
- Zamani-Farahani, H. & Musa, G. (2008). Residents' attitudes and perception towards tourism development: A case study of Massoleh, Iran, *Tourism Management*, 29, 1233 – 1236.

A Research in Fethiye Destination on Determination of Local Residents' Attitudes to the Development of Tourism

Fatih ÇAVUŞOĞLU

Kütahya Dumlupınar University, Tavşanlı Faculty of Applied Sciences, Kütahya/Turkey

Mehmet Emre GÜLER

Izmir Kâtip Celebi University, Faculty of Tourism, Izmir/Turkey

Extensive Summary

In order for tourism to be carried out in a healthy and sustainable way in a certain destination, the attitude and perspective of the local people towards tourism and its development should be positive. It is important that the local people benefit from the tourism sector economically, socio-culturally and ecologically. The positive approach of the local people to tourism and its development has an effect that can ensure the continuity of the tourist flow towards the destination. The local people, who are negatively affected by tourism, may oppose the intense arrival of tourists to their destination and naturally create a major obstacle for the tourism sector and its development. At this point, it is considered very important for the local people living in tourism destinations to feel the positive benefits of tourism and to know that they have a say in the decisions to be taken regarding tourism and its development in the destination (Var, Kendall & Tarakçioğlu, 1985, p. 652).

There are many models developed to explain the perceptions and attitudes of the local people living in the destinations where tourism takes place and towards tourism development. One of these models is the "Irridex Model" that Doxey introduced in 1975, in other words, the "Tolerance Approach". Another model is the "Tourism Life Curve" developed by Butler in 1980, in other words, the "Life Cycle Model" (Avcıkurt, 2017, p. 33).

The negative perceptions and attitudes of the local people living in a tourism destination towards the development of tourism may prevent the healthy realization of tourism in that destination. It is useful to know the perceptions and attitudes of the local people towards the development of tourism by measuring them in certain periods in order to realize a tourism development that is environmentally oriented, sensitive, sustainable, and economically contributing to the welfare of the local people in the tourism destination. At the same time, it is considered very important to ensure the participation of especially local people, central government, non-governmental organizations, professional organizations, sector representatives and university representatives in tourism planning studies in the destination. It can be stated that in tourism planning studies in which such large-scale participation is realized, the targets for the development of tourism can be achieved in a more effective and healthy way (Akova, 2006, p. 104).

The main purpose of this research is to reveal the attitudes and perspectives of the local people living in Fethiye towards the development of tourism in the region. The population of the research consists of the local people living in Fethiye district. According to the data of the Turkish Statistical Institute (TUIK), the total population of Fethiye district in 2021 consists of a total of 170.379 people. In the study, data were obtained from 477 people by using the convenience sampling method, which is one of the non-probability sampling methods. By examining the data obtained, the data of 28 participants, whose place of birth and place of residence were determined not to be Fethiye,

were excluded from the scope of the research. As a result, analyzes were carried out on 449 valid data. The data in the research were obtained by using the questionnaire technique. Research data were obtained between September 2021 and February 2022. It has been assumed that the local people participating in the research answered the statements in the questionnaire created within the scope of the research in a correct, honest and sincere manner and that the obtained data were in accordance with the normal distribution. It can be stated that the results obtained within the scope of the research are limited to the opinions of the local people reached and participated in the survey in Fethiye district between September 2021 and February 2022. The scale created by Wang, Pfister and Morais (2006) was used in the questionnaire form created to collect data in order to measure the attitudes of the local people participating in the research towards the development of tourism in Fethiye. The scale consists of 20 statements. In addition, in order to measure the attitudes of the local people towards tourism and tourists coming to their regions during the pandemic period, it was tried to determine their attitudes towards tourism and tourists during the pandemic with propositions consisting of 5 statements. At the same time, 8 questions were asked to determine the demographic characteristics of the participants within the scope of the research. A 5-point Likert Type Scale was used to determine the degree of participation of the local people in the attitude scale towards the development of tourism in the survey. The data obtained from the participants were analyzed using a statistical program. In this context, frequency analysis, factor analysis, reliability analysis, t-test and ANOVA were applied to the data obtained in the research. This research was found ethically appropriate with the decision of İzmir Katip Çelebi University Social Research Ethics Committee dated 27.05.2021.

Most of the respondents are male (56.8%) and single (43.0%). Looking at the age distribution, it is noteworthy that the majority (28.1%) is between the ages of 41-48 and the majority (43.9%) is undergraduate graduates. When the job status of the local people participating in the research is examined, it is seen that the majority (46.5%) are working in the private sector. In terms of place of birth and residence, it is seen that the majority of the local people (47.2%) who participated in the research were born in different provinces other than Muğla and reside in the center of Fethiye (88.9%). Considering the duration of the participants' residence in Fethiye, it is seen that the majority (34.1%) resided in Fethiye between 0 and 7 years.

As a result of the factor analysis of the attitude scale towards the development of tourism, it was determined that the explained variance of the expressions was 78.504%. The statements about the scale of attitude towards tourism development were gathered under 2 sub-dimensions, as in the original of the scale. These dimensions are named as "interest in the development of tourism" and "contribution of tourism to the quality of life". It is seen that the Cronbach alpha coefficient value of the attitude scale towards the development of tourism is 0.977. When the sub-dimensions of the scale of attitude towards tourism development are examined, it is seen that the Cronbach alpha coefficient values of both sub-dimensions are quite high (0.960 and 0.966). This value shows that the scale and its sub-dimensions used in the study are highly reliable.

According to the results of the analysis, it can be stated that the attitudes of the local people towards the development of tourism in their regions are generally positive. Local people both show interest in the development of tourism in their region and think that tourism contributes to their quality of life. It can be said that they expect local governments to develop plans in order for the tourism in their regions to cause the least possible damage to the environment and to be sustainable in the long term. It can be stated that they think about encouraging tourist

arrivals in their regions and increasing the touristic infrastructure and superstructure opportunities for these tourists. At the same time, local people think that tourism improves living standards in their region, increases household income, creates more employment opportunities, and expands recreational opportunities.

One of the remarkable results of the research is that the attitudes of the part of the local people, which can be called young (33 years and under), towards the development of tourism are much more positive than those who can be called middle age and older age (34 years and above). According to this result, it can be argued that the young population can benefit more from the entertainment and employment opportunities of tourism, and therefore, their perspectives on the development of tourism in the region are more positive. In more general terms, it can be stated that young people can benefit more from both the economic and socio-cultural benefits of tourism, and therefore their attitudes towards the development of tourism are more positive.

According to another result of the research, it is seen that as the education level of the local people increases, their attitudes towards the development of tourism increase. In this direction, it can be said that the awareness of tourism has increased with the increasing education level of the local people. It can be argued that the local people, whose education level has increased, have an attitude towards further development of tourism in the region by focusing on the benefits of tourism together with the increasing awareness of tourism.

The significant difference between the duration of residence of the local people participating in the research in Fethiye and their perspectives on the development of tourism is another important result of the research. According to this result, it is noteworthy that the perspectives of the local people residing in Fethiye for 7 years or less, towards the development of tourism in their regions, are more positive than the local people residing for 8 years or more. In this respect, it can be argued that the local people who have lived in Fethiye for longer years are more negatively affected by the effects of tourism and that their tolerance level towards tourism/tourist is relatively lower than the local people residing in Fethiye for a shorter period of time.

When the research results are considered within the scope of "Doxey's Tolerance (Irridex) Model", it can be argued that the local people living in Fethiye are in the "happiness" and partly "indifference" stages. The results of the research show that the attitudes of the local people towards the development of tourism in the region are generally positive. Although the attitudes of the local people towards the development of tourism are positive, it is noteworthy that the attitudes of the middle-aged and elderly local people towards the development of tourism in the region are partially more negative. In particular, it can be said that this part of the local people is mostly in the "indifference" stage. It can be said that the local people living in Fethiye, which has made a name for itself as one of the popular destinations in tourism for years, continue to benefit from the economic and socio-cultural benefits of tourism today and are happy with the presence of tourism in their region.

It is thought that it would be beneficial for destination managers to create a destination management organization that includes all stakeholders (public institution managers, tourism business managers, tourism business employees, local people, etc.) in their destinations in order to realize a sustainable tourism development. It is thought that it is necessary to exchange ideas with all stakeholders of the destination on issues such as the development of tourism in the region, current problems and possible solution proposals in the meetings to be held in certain periods. It is thought that it would be appropriate for destination management organizations to encourage

and support scientific research on the development of tourism in their destinations, with the support of academic institutions.

Ek-1: Etik Kurul İzni

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK ONAY BELGESİ

ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI	Fethiye Destinasyonundaki Yerel Halkın Pandemi Süresinde Turizmin Gelişimine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma
SORUMLU ARAŞTIRMACININ ADI SOYADI	Mehmet Emre GÜLER
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ KARAR	Bu araştırmanın amacı Fethiye’de yaşayan yerel halkın Pandemi süresince bölgede turizmin gelişimine yönelik düşünce ve tutumlarını ortaya koymaktır.
ETİK KURUL KARARI	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın /çalışmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın / çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen kişilerle gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

ETİK KURUL ÜYESİNİN ADI SOYADI**İMZA/27.05.2021**

1. Prof. Dr. Muhsin AKBAŞ	
2. Prof. Dr. Özer KÜPELİ	
3. Prof. Dr. Kerem BATIR	
4. Prof. Dr. Çiğdem ÜNAL	
5. Prof. Dr. Cengiz DEMİR	
6. Prof. Dr. Sinan NARDALI (katılmadı)	
7. Prof. Dr. Kurtuluş ÖNGEL (katılmadı)	
8. Doç. Dr. Levent ÇETİN	
9. İmge ERCAN DİKÇAM	

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: CFF7CFC Belge Takip Adresi: <https://ubs.ikc.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

